

Lesław Dall

Wojciech Korfanty honorowy obywatel Zakopanego

Tytuł honorowego obywatela był i jest najwyższym wyróżnieniem, jakie mogą przyznać obywatelowi władze miasta lub gminy. Przyznaje go specjalną uchwałą Rada miasta (gminy). Jest on czysto honorowy, nie daje, przynajmniej w wypadku Zakopanego, żadnych uprawnień, przywilejów, czy też korzyści finansowych. Mimo to jest to tytuł niezwykle zaszczytny i ceniony przez wyróżnionych. Lista honorowych obywateli świadczy o mieście, jego charakterze, pozycji, jest też odzwierciedleniem czasów, w którym je przyznano. Honorowe obywatelstwo to hołd składany przez miasto tym, którzy mu się zasłużyli.

Władze Zakopanego stosunkowo często, ale i z pewną rozwagą nadawały tytuł honorowego obywatela. Tytuł przyznawany był za rzeczywiste i ponadczasowe osiągnięcia, jak i za jednorazowe doraźne zasługi dla Zakopanego. Był też często manifestacją polityczną i hołdowniczą oraz symbolem wartości cenionych przez ówczesne władze.

W okresie 120 lat takie wyróżnienie otrzymały 34 osoby. Trzy razy, ze względów politycznych, radni zakopiańscy jednomyślnie odebrali tytuł honorowego obywatela Zakopanego. Według stanu na dzień 17 czerwca 2021 roku Zakopane liczyło 31 honorowych obywateli¹.

Od 22 marca 1921 do 22 maja 1935 roku honorowym obywatelem Zakopanego był Wojciech Korfanty.

Pierwszy udokumentowany dłuższy pobyt Wojciecha Korfantego w Zakopanem miał miejsce w lipcu i sierpniu 1903 roku. Już wtedy Zakopane wyraziło swoje uznanie dla jego działalności. Trzydziestoletni, świeżo wybrany poseł polski do Reichstagu (jako pierwszy Polak z Górnego Śląska), na wykładzie „Walka narodowa na Śląsku” 4 sierpnia w sali hotelu „Morskie Oko” przy ul. Krupówki, przedstawił cele i zadania pracy narodowej na Śląsku będącym pod panowaniem niemieckim. Po odczycie wręczono posłowi Wojciechowi Korfantemu adres gości zakopiańskich z licznymi podpisami z wyrażeniem *uczuc sympatii i solidarności zapatrywań na program pracy polityczno-moralnej, przez niego reprezentowany*. Dochód ze sprzedanych biletów w wysokości 542 koron został przeznaczony na ofiary robotnicze w Hucie Laury². Jednocześnie sprzedawano karty pocztowe z wizerunkiem Wojciecha Korfantego, wydane nakładem Adolfa Ligonia. W czasie pobytu w Zakopanem Korfanty spotkał się z artystą rzeźbiarzem Wojciechem Brzegą, którego poznał w 1901 roku na Zjeździe Młodzieży Akademickiej w Zurychu i razem odwiedzili Stanisława Witkiewicza³.

Rada Gminy Zakopane na posiedzeniu 22 marca 1921 roku uchwaliła wysłać depeze gratulacyjne do Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego, premiera Wincentego Witosa, marszałka Sejmu Wojciecha Trąpczyńskiego z powodu uchwalenia konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (17 marca), podpisania traktatu ryskiego kończącego wojnę z Rosją bolszewicką (18 marca) i przeprowadzenia plebiscytu na Górnym Śląsku (20 marca). W uzupełnieniu tej uchwały, radny Józef Diehl postawił nagły wniosek:

Rada gminna, dając wyraz radości na skutek pomyślnego wyniku plebiscytu – mianuje posła Wojciecha Korfantego, świetnego wyraziciela i wytrwałego pomnożyciela ducha narodowego na Górnym Śląsku – obywatelem honorowym Zakopanego.

Po przemówieniach radnych Józefa Diehla i Wojciecha Brzegi wniosek został przyjęty jednomyślnie i bez dyskusji⁴. Na wniosek Wojciecha Brzegi postanowiono niezwłocznie zawiadomić o uchwale Wojciecha Korfantego⁵. Było to pierwsze honorowe obywatelstwo

¹Lesław Dall, *Honorowi Obywatele Zakopanego* [w:] *Zakopane 75 lat praw miejskich*, Zakopane 2008 s. 159-188.

²*Odczyt posła Korfantego*, „Nowa Reforma” nr 178, 7 VIII 1903, s. 1; *Odczyt posła Korfantego*, „Przegląd Zakopiański” nr 32 (209), 8 VIII 1903, s. 251.

³Wojciech Brzega, *Żywoć górala poczciwego. Spojrzenie po latach*, Zakopane 2014, s.39-40.

⁴Archiwum Narodowe w Krakowie: *Protokoły z posiedzeń Rady Gminy w Zakopanem z l. 1919-1924*, sygn. 29/3065/4, s. 162; *Wojciech Korfanty honorowym obywatelem Zakopanego*, „Ilustrowany Kuryer Codzienny” nr 82, 26 III 1921; *Wojciech Korfanty honorowym obywatelem Zakopanego*, „Gazeta Podhalańska” nr 16, 17 IV 1921; *Wojciech Korfanty honorowym obywatelem Zakopanego*, „Gazeta Zakopiańska” nr 1, 8 V 1921.

⁵Nie wiadomo czy i kiedy, zgodnie z ówczesnymi zwyczajami, wręczono Wojciechowi Korfantemu dyplom

Wojciecha Korfantego⁶.

Po zamachu majowym Józefa Piłsudskiego w 1926 r. Wojciech Korfanty występował przeciwko autorytarnemu systemowi rządów sanacyjnych. W ramach rozprawy z opozycją ówczesne władze sanacyjne oskarżyły go o malwersacje finansowe i związki z niemiecką finansjerą. Jako organizator antysanacyjnego bloku centroprawicowego na Śląsku został 27 września 1930 roku aresztowany i osadzony wraz z innymi opozycjonistami w twierdzy brzeskiej. Po zwolnieniu w grudniu tegoż roku, był stale szykanowany przez władze. Bronił autonomii Śląska i występował przeciwko rozwiązaniom konstytucji kwietniowej. Zagrożony ponownym aresztowaniem wiosną 1935 roku udał się na emigrację do Pragi w Czechosłowacji.

Rada Miejska w Zakopanem wybrana w 1934 roku była całkowicie zdominowana przez sanacyjny Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem. Na VI posiedzeniu Rady Miejskiej odbytym 22 maja 1935 roku niespodziewanie podjęto, na wniosek Adama Dobrodzickiego, prezesa zakopiańskiego koła BBWR, uchwałę o odebraniu Wojciechowi Korfantemu tytułu honorowego obywatela Zakopanego:

Ad. 8 Wnioski i interpelacje.

Burmistrz odczytuje następujący wniosek nagły, zgłoszony przed posiedzeniem przez radnego p. Adama Dobrodzickiego i 12-tu członków Rady:

„Nadanie minionych lat obywatelstwa honorowego panu Wojciechowi Korfantemu, ściganemu obecnie za oszustwa popolite przez władze sądowe, pociąga za sobą szkodliwe dla gminy następstwa.

Pan Wojciech Korfanty ucieczką z kraju stwierdził brak odpowiedzialności obywatelskiej.

Wobec powyższego zgłaszamy wniosek nagły: Rada miejska Zakopanego uchwałą z dnia 22 maja 1935 r. skreśla z listy obywateli honorowych pana Wojciecha Korfantego”.

Stosownie do §41 Regulaminu Obrad R. M. Burmistrz poddaje nagłość wniosku pod głosowanie. Za nagłością oraz za merytorycznym rozpatrzeniem sprawy głosują wszyscy obecni na posiedzeniu członkowie. Następnie Burmistrz odczytuje uchwałę Rady gminnej z 22 marca 1921, którą przyznano p. Korfantemu obywatelstwo honorowe oraz otwiera dyskusję. Ponieważ nikt do głosu się nie zapisał, Burmistrz poddaje wniosek pod głosowanie. Za wnioskiem głosują wszyscy obecni na posiedzeniu członkowie Rady.

Burmistrz

inż. Eugeniusz Zaczyński⁷.

Uchwała, podjęta już po śmierci Józefa Piłsudskiego zmarłego 12 V 1935 r., miała wyłącznie charakter polityczny, była pewnego rodzaju zemstą obozu sanacyjnego. Nie przyniosła chluby Zakopanemu. Zarzuty z zakresu podatkowo-skarbowego, uchylono w 1936 r. orzeczeniem Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Historia potwierdziła wielkie zasługi Wojciecha Korfantego dla Polski i zaliczyła go do ojców naszej niepodległości.

Wojciech Korfanty zmarł 17 sierpnia 1939 roku w Warszawie i pochowany został 20 sierpnia 1939 roku w Katowicach. W uroczystościach pogrzebowych uczestniczyła delegacja Związku

honorowego obywatelstwa.

⁶Trzy miesiące później, 26 VI 1921 r., Rada Miejska Jarosławia przyznała honorowe obywatelstwo Wojciechowi Korfantemu: *Przylączając się do czci i wdzięczności żywionej przez cały naród dla pierwszego syna Ojczyzny Wojciecha Korfantego za gorliwą, ofiarną, niestrudzoną i owocną pracę Jego, podjętą dla ocalenia (Górnego Śląska) prastarej dzielnicy piastowskiej, zamieszkaanej przez ludność opierającą się przez sześć wieków, wszelkim zakusom wynarodowienia Jej, dzielnicy stanowiącej podstawę bytu materialnego Państwa naszego wyraża Rada miejska imieniem własnym i ludności miasta Jarosławia cześć i podzięką Wielkiemu Synowi Ojczyzny, w dowód czego mianuje Go honorowym obywatelem tego grodu i ozdabia karty książki najznacniejszych obywateli miasta, Jego znakomitem nazwiskiem.*

Przyznany Wojciechowi Korfantemu tytuł honorowego obywatela miasta Siemianowice Śląskie 30 września 2009 r., 70 lat po jego śmierci, nie mieści się w tradycji nadawania tytułu za życia beneficjenta.

⁷Archiwum Narodowe w Krakowie: *Rada Miejska protokoły posiedzeń z l. 1934-35*, sygn. 29/3066/4, s. 93-94; *Kronika zakopiańska. Korfantemu odebrano obywatelstwo honorowe*, „Ilustrowany Kuryer Codzienny” nr 144, 26 V 1935, s. 13.

Górali z Zakopanego⁸.

P.S.

100. rocznica plebiscytu na Górnym Śląsku i III Powstania Śląskiego, uroczyscie obchodzona w Zakopanem, stała się okazją do naprawienia wielkiego historycznego błędu sprzed 86 lat. Na uroczystej sesji Rada Miasta Zakopane uchwałą z 18 czerwca 2021 roku uchylono uchwałą z 22 maja 1935 roku odbierającą Wojciechowi Korfantemu honorowe obywatelstwo Zakopanego i przywrócono go w poczet honorowych obywateli Zakopanego:

Rada miasta Zakopane uchwała co następuje:

W 100. rocznicę wybuchu III Powstania Śląskiego i wymarszu Mieszkańców Zakopanego i Podhala walczących o niepodległość Górnego Śląska w szeregach 2. Baterii I Dywizjonu Artylerii – w nawiązaniu do uchwały Rady Gminnej Zakopanego z dnia 22 marca 1921 r. - nadaje tytuł Honorowego Obywatela Miasta Zakopane Wojciechowi Korfantemu.

Wykonanie uchwały zleca się Przewodniczącemu Rady Miasta Zakopane.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Jan Gluc⁹.

Uchwałą przyjęto jednogłośnie przez aklamację. Dyplom honorowego obywatela odebrał, będący na posiedzeniu Rady, prawnuk Wojciecha – Michael Korfanty, zamieszkały na stałe w USA.

Zakopane, 19 czerwca 2021 r.

⁸Pogrzeb Wojciecha Korfantego potężną manifestacją narodową, „Polonia” nr 5332, 21 VIII 1939, s. 2; Jędrzej Czarniak, Życiorys, mps, archiwum rodzinne, s. 4.

⁹Rada Miasta Zakopane, Uchwała Nr XXX/378/2021 z dnia 18 czerwca 2021 r.

Bibliografia

Brzega, W. (2014). Żywot górala poczciwego. Spojrzenie po latach. Wybór, opracowanie i komentarz Anny Micińskiej i Michała Jagiełły. Zakopane: Wydawnictwo Tatrzańskiego Parku Narodowego.

Dall, L. (2008). Honorowi obywatele Zakopanego. *Zakopane 75 lat praw miejskich*. Zakopane: Urząd Miasta Zakopane, s. 155-188.

Archiwalia

Protokoły z posiedzeń Rady Gminnej w Zakopane l. 1919-1924. Narodowe Archiwum w Krakowie (29/3065/4), Spytkowice.

Rada Miejska protokoły posiedzeń l. 1934-1935. Narodowe Archiwum w Krakowie (29/3066/4), Spytkowice

Czarniak J. (1945, maj, 22). Życiorys [Maszynopis]. Archiwum rodzinne spadkobierców, Zakopane.

Inne

Rada Miasta Zakopane: Uchwała nr XXX/378/2021